

Vuoden 2021 väittelijän palkinto myönnettiin oikeustieteen tohtori *Mirka Kuismalle*

väitöskirjasta ”Confronting Realities with the Legal Rule: On Why and How the European Court of Justice Changes Its Mind”. Monografiaväitöskirja tarkastettiin Turun yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa 7.5.2021. Palkinto on 5.000 e.

Mirka Kuisma käsittelee väitöskirjassaan oikeuden jatkuvuuden ja muutoksen jännitettä unionin tuomioistuimen (aikaisemmalta nimeltään yhteisöjen tuomioistuimen) ratkaisujen kautta. Kuisma kysyy, miksi ja miten unionin tuomioistuin muuttaa mieltään. Tutkimusaihe on ilmeisen tärkeä. Unionin tuomioistuin käyttää merkittävää valtaa staattisen, usein jopa tarkoituksellisen tulkinnanvaraisen EU-lainsäädännön ja muuttuvan yhteiskuntatodellisuuden välissä, perussopimuksissa saamansa toimivallan rajoissa. Jäsenvaltioiden lainsäätäjien ja tuomioistuinten on mukauduttava ratkaisulinjojen muutoksiin unionin tuomioistuimen sitovan laintulkinnan seurauksena. Unionin tuomioistuimen vakiintuneetkaan doktriinit eivät ole immuuneja muutospaineille.

Kuisma tarkastelee syitä niin ratkaisulinjojen muuttamiselle kuin niiden muuttamattomuudelle. Samalla avautuu mahdollisuus arvioida unionin tuomioistuimen käsitystä itsestään vallankäyttäjänä. Kuisma selvittää myös, miten unionin tuomioistuin viestii doktriiniansa muutoksista.

Kuisman väitöskirja erottuu aikaisemmista näitä muutoksia käsittelevistä tutkimuksista laajuudellaan ja perusteellisuudellaan. Väitöskirjan erityisiin vahvuuksiin kuuluu tutkimusmenetelmien kehittäminen. Kuisma sulauttaa tutkimukseensa teoreettisia lähtökohtia skandinaavisesta oikeusrealismista, institutionaalisesta oikeusteoriasta ja sosiaalisesta konstruktivismista. Aiheen tarkastelu näistä lähtökohdista ei luonnollisesti voi olla tiukan oikeuspositivistista. Tarkastelu etenee unionin tuomioistuimen ratkaisutoiminnan luonteesta tuomioistuimen oman muutosdoktriinin rekonstruointiin ja edelleen tuomioistuimen ratkaisulinjojen muutoksen kontekstuaaliseen analyysiin neljässä tapaustutkimuksessa. Kuisma hallitsee menetelmänsä erinomaisesti ja vastaa niiden avulla tutkimuskysymyksiin. Tarkastelutapaa ja argumentaatiota luonnehtivat syvällisyys ja ajattelun kypsyyt.

Kuisman väitöskirja edustaa vahvasti kontekstuaalista eurooppaoikeuden tutkimusta. Se hakee unionin tuomioistuimen mielen muutosten vaikuttimia yhteiskunnan ja sosiaalisen toimintaympäristön muutoksista sekä selvittää, miten ratkaisulinjojen muutoksista tai muuttumattomuudesta on viestitty laajemmalle oikeusyhteisölle, sidosryhmille ja kansalaisyhteiskunnalle. Väitöskirja palvelee yleistäkin tiedonintressiä muun ohella avaamalla

kriittisen näkökulman siihen, miten mahdolliset puutteet ratkaisulinjojen muutoksista kertomisessa voivat vaikuttaa tuomioistuimen uskottavuuteen ja sen toiminnan vaikuttavuuteen. Kuisma ei ainoastaan kuvaa tärkeää ilmiötä vaan esittää havaintojensa pohjalta normatiivisen ja tieteellisesti perustellun kannanoton siitä, miten ratkaisulinjojen muutoksia tai muuttumattomuutta voitaisiin perustella ja viestiä paremmin yleisölle. Kysymys on lopulta tuomioistuintoiminnan ja EU:n legitimitetistä.